

וישלה

למה השתמש יעקב במלאכים?

וישלה יעקב מלאכים לפניו (לב, ד)

פירש"י: מלאכים ממש. וידוע קושיית המפרשים, כיצד יעקב שולח מלאכים של הקב"ה, ומשתמש בהם לצורך עצמו. וכי מי התיר לו. אלא צריך לומר שאותם מלאכים היו מאותם מעשים טובים שעשה, ומהתורה שלמה, שברא עי"כ את המלאכים, וכמבואר במשנה אבות: עשה מצוה אחת, ברא לו פרקליט אחד (מלאך אחד). וזהו שרמז רש"י מלאכים "ממש" ר"ת ממעשה מצוות שעשה.

להתענות באהבתך

למה אמר יעקב לעשו, ששמר "תרי"ג מצוות?"

עם לָבָן בְּתָתִי (לב, ה)

"בְּתָתִי" פירש"י: תרי"ג מצוות שמרתי. מה היתה מגמתו של יעקב אבינו, בשלחו לאמר לעשו ששמר תרי"ג מצוות, מה איכפת לעשו הרשע בזה. ובפרט עשו ששנה ופירש ובעט ופרק עול המצוות מעליו. עוד צ"ב, אם אכן רצה לומר כן לעשו, למה אמר לו בלשון רמז, "בְּתָתִי", תרי"ג מצוות שמרתי, אשר מי יעלה על דעתו לפרש ולפענח שזו הכוונה. אמנם, הנה כללות ענין כל המצוות, היא, אשר על ידיהם יתדבק האדם בה, אשר מלבד עצם קיום רצון הבורא בעשיית כל מצוה, הרי על ידי המצוות מגיע לזכירה בה, ועי"ז לדבקות בה, ואז בכל מעשה ומעשה שהאדם עושה הרי הוא כביכול מתקשר אל ה'. על פי זה, יש לפרש, שאכן לא אמר יעקב "תרי"ג מצוות שמרתי" כלפי עשו, שהרי אף אם יבין ענין ותועלת המצוות מה יתן ומה יוסיף לו, אלא יעקב אבינו הזכיר זאת לעצמו, שהיות ובשעה זו ניגש יעקב לעשות השתדלות "דורון, תפילה, מלחמה" נקט לשון כזה דוקא "עם לָבָן בְּתָתִי", כדי שיזכור לעצמו כי כל שאיפת חייו היא להתקשר לה' ע"י עשייה גשמית, מצוות, ואז גם ע"י פעולת השתדלות זו, יתקשר ויתדבק בה' אשר מסובב כל הסיבות. ולהזכיר לעצמו היה די בדרך רמז.

ספר טללי אורות בשם הגרא"ל שטיינמן שליט"א

רמז לגאולה

(לב, ה) וְאַחֵר עַד עֶתָּה

כתב בעל הטורים: ואם תאמר אם כך שקיימת המצוות "בא וְהִלַּחַם עִמִּי"? וְאַחֵר עַד עֶתָּה, כלומר אני צריך להתאחר עד שיעברו "עתה", ע' (70) שנה של בבל, ת' (400) שנה של מצרים, וה' (5) אלפים ויבא אלף הששי

שהם ימות המשיח ואח"כ ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו.

מהיכן ידעו חז"ל כי דינה היתה זו שחסרה?

וְאַתְּ אֶחָד עֶשְׂרִי יָלְדִיו (לב, כג)

ודינה היכן היתה? נתנה בתיבה ונעל בפניה שלא יתן בה עשו עיניו, ולכך נענש יעקב שמנעה מאחיו שמא תחזירו בתשובה, ונפלה ביד שכם (רש"י).

וקשה, מהיכן ידעו חז"ל כי דינה היתה זו שחסרה, שמא דינה היתה מנויה בכלל אחד עשר ילדיו, והחסר היה אחד מן השבטים? אומר על כך הגר"א: חז"ל אמרו שבית המקדש נבנה בחלקו של בנימין, כיון שלא התשחוה לעשו, שהרי עדיין לא נולד באותה שעה, ואם נאמר שאחד מן השבטים האחרים היה חסר, נמצא שהיה עוד שבט הנוסף לבנימין שלא השתחוה לעשו, ומדוע לא נבנה בית המקדש בחלקו? על כרחך צריך לומר שכל השבטים היו מלבד בנימין וכולם השתחוה לעשו, ורק דינה היתה חסרה, והיא הרי לא נטלה חלק בארץ ישראל, ומעתה שפיר שואל רש"י: דינה היכן היתה?

שנים מקרא בשם הגר"א "קול אליהו"

שני פנים ליצר הרע

וַיִּתֵּן יַעֲקֹב לְבָדוֹ וַיֹּאבֶק אִישׁ עִמּוֹ (לב, כה)

מנחם פירש ויתעפר איש, מלשון אבק, שהיו מעלים עפר ברגליהם על ידי נענועם. ולי נראה שהוא לשון ויתקשר, ולשון ארמי הוא, בתר דאביקו ביה, ואבק ליה מיבק לשון עניבה, שכן דרך שנים שמתעצמים להפיל איש את רעהו, שחובקו ואובקו בזרועותיו, ופירשו רז"ל שהוא שרו של עשו (רש"י). ואפשר שיהיה "ויאבק", ויחבק" (רמב"ן).

כיצד אפשר לפרש דבר והפוכו, מצד אחד לשון אבק הנוצר מחמת נענועם והתאבקותם זה בזה, ומצד שני לשון חיבוק, שהוא קשר של אהבה? אומר ה"כתב סופר": שרו של עשו, הלא הוא יצר הרע, המבקש לצוד ולהפיל את האדם ברשותו, ולכן הוא פועל בטכסיסים ובתחבולות. שני פנים לו ליצר הרע, פעם הוא מציג עצמו לאדם כידיד וכאוהב גדול, ופעם כאויב הבא להילחם בו ולהשפילו עד עפר. היינו מה דכתוב בגמרא (חולין צא): רבי שמואל בר נחמני אמר: כעובד כוכבים נדמה לו, רב שמואל בר אחא אמר לתלמיד חכם נדמה לו. ומתוך האור בשם "כתב סופר"

לזכור את הנס "בשב ואל תעשה"

על פן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנפש (לב, לג)

והנה בכל ניסי השי"ת אשר נקבעו בהם זכר לדורות הרי זה בקום ועשה, ואילו כאן בנס זה שניצח יעקב את שרו של עשו נקבע זכרון לדורות איסור אכילה שהוא בשב ואל תעשה. וביאור הענין: לפי שמלחמת יעקב עם שרו של עשו היתה על ישועת ישראל ויציאתם מן הגלות בין הגויים, ואף שניצח יעקב לעשו ועתידין להיגאל, הרי עצם הגלות היא נסיון גדול לשעצמו, ועדיף היה שלא נהיה בגלות ולא נצטרך להיגאל, וכעין יסורים שצריך לקבלם באהבה ואפילו הכי קודם שבאין על האדם הרי אמרו חז"ל (ברכות ה:): לא הן ולא לשכרן, ועל כן דבר נס זה של יציאה לגלות שאחריו תבוא הגאולה נקבע בצורה של איסור והימנעות לומר ולהורות כי יותר היינו רוצים שלא תבוא כלל לידי נסיון, וכפי שאנו מתפללים מדי יום בברכות השחר "ואל תביאנו לא לידי נסיון."

ספר המאור שכתורה בשם "ספר דרש משה"

הלכה עשו שונא ליעקב

וַיֵּרָץ עֶשָׂו לִקְרָאתוֹ וַיִּתְּקֶהוּ וַיִּפֹּל עַל צְנָאָרוֹ וַיִּשָּׁקֶהוּ וַיִּכְבְּוּ (לג, ד)

"וַיִּשָּׁקֶהוּ": אמר רבי שמעון בן יוחאי, הלכה היא, בידוע שעשו שונא ליעקב, אלא שנכמרו רחמיו באותה שעה, ונשקו בכל לבו (רש"י). יש לתמוה מה שייך בזה הלכה? יש לומר, לפעמים חושבים שכדאי ללכת לקראת הגויים, ולהראות להם שמתרצים לבקשותיהם, ועל ידי כן נמצא חן בעיניהם, ואולי אפילו כדאי לוותר על הלכה או מנהג וע"י כך לא ישנאו אותנו. על זה באו חז"ל, להדגיש "הלכה עשו שונא ליעקב", ולא תעזור כל התחנפות וכדומה לשנות את הדבר. כשם שא"א לעקור הלכה, כך א"א לעקור את השנאה מאומות העולם, אלא יש לילך בדרך התורה והמצוות, ורק ע"י כך לא יוציאו לפועל את השנאה שבלבם.

להתענג בתענוגים בשם "דבי מנחם זמנא זצ"ל"

כח הרצון

וַיָּבֹא חֲמוֹר וּשְׁכָם בָּנוּ אֶל שַׁעַר עִירָם וַיִּדְּבְרוּ אֶל אֲנָשֵׁי עִירָם לֵאמֹר (לד, כ)

יש כאן דבר פלא, כיצד הצליחו חמור ושכם להשפיע על כל בני העיר למול את כולם, ולא היה בהם אפילו אחד שהתנגד? למדים מכאן מה הוא כח הרצון, כשיש לאדם רצון, הוא יכול להשיג אפילו מה שקשה להבין בשכל. שכם רצה לשאת את דינה והשקיע את כל מאמציו להשיג את המטרה, ולבסוף עלתה בידו. גם ביחס ללמוד תורה הוא כן, אילו היינו חשים במעלת התורה שהיא יקרה מאלפי זהב וכסף, ואין הדבר בעולם שישווה לה, היינו לומדים בחשק ובמרץ, ואף כשאנו

תשושים. והראיה היא מבעלי מקצוע, מכיון שיודעים שעל כל שעה של עבודה יקבל שכר, העייפות נעלמת מהם, והם מוותרים על המנוחה והאכילה. חפץ חיים

הלכה: הנחת תפילין של ר"ת בחזרת הש"ץ

הנחת תפילין של ר"ת באמצע חזרת הש"ץ איננה רצויה, הן משום שצריך להקשיב לחזרת הש"ץ, והן משום שלכתחילה אין להפסיק בעניית אמן בין תפילין של יד לשל ראש. כמו שכתב המ"ב (ס' לד סק"ד) ואחר התפילה יניח של ר"ת ולא כאלו החולצין תפילין דרש"י ומניחין דר"ת תיכף לאחר הקדושה של י"ח ובאמת מלבד שעושין שלא כדין, דהא המנהג שלא לחלוץ תפילין עד אחר קדושת ובא לציון (שו"ע ס' כה ס"ג) גם צריך לכוין בתפילת י"ח להש"ץ ולא לעסוק בדבר אחר. כתב השו"ע (ס' כה ס"ט) אסור להפסיק אפילו בדיבור של מצוה בין תפלה של יד לתפלה של ראש ובמ"ב (סקכ"ה) כתב: אפילו בדיבור של מצוה, אפילו המניחין תפילין דר"ת אחר שחלץ תפילין דרש"י אסור להפסיק בין תפלה של יד לתפלה של ראש, שעבירה היא להסיח ביניהן דלכתחילה בעינן שיהיו סמוכין ותכופין זה לזה דכתיב והיה לאות על ירך ולזכרון בין עיניך שיהא הוייה אחת לשתייהן.

פתגם: השתיקה יש לה ערך רק כשיש לך מה לומר

ספר "שמחלה"

חקירה: מוקצה: בסיס לדבר האסור אסור למלטו מדין כלי שמלאכתו לאיסור, משום שהוא משמש את המוקצה שעליו, או שהוא מפל למוקצה שעליו, ונחשב כחלק ממנו (כרגלו של המוקצה). (פרי משה שבת מד-א)

ספר "קובץ יסודות וחקירות"

סיפור: כל דכפין: רבי ישראל מסלנט היה אומר: פעמים רבות ראיתי אדם עובר על פני בית הכנסת בשעת תפילה, והמתפללים מקישים על החלון וקוראים לו: קדושה, קדושה! היינו: בוא והצטרף אלינו לקדושה. ואולם, מעודי לא ראיתי אנשים יושבים בסעודה ומקישים על החלון לעוברים ושבים וקוראים: סעודה, סעודה! ספר "חור וחלק" חלק ד'

שבת שלום!

יוצא לאור לרפואה שלימה של ג'ינט מסעודה בת ג'ולי יעל, דינה בת מרים, דניאל בן רחל, רפאל יהודה בן מלכה, שמעון בן נונא, בנימין יעקב בן זוהרית רות.

יוסף ג'רמון כולל עקס לע בען
לכל עניני הדף נא לפנות במייל ל:
germon73@hotmail.fr

ניתן למצוא את העלון: www.kollel-aixlesbains.fr